

NAPREDNJAK

NEJUNAČKOME VREMENU U PRKOS!

RUKOPISI SE NE VRACAJU. -
PISMA I POŠILJKE NEPLA-
-- ČENE NE PRIMAJU SE. --
OGLASI SE RACUNAJU 16 PA-
RA PO PETIT RETKU, A ZA
VIŠE PUTA PO POGODBI.
PRIOPĆENJA I ZAHVALE 20
--- PARA PO RETKU. ---

Pretpata: za Šibenik (donošenjem kući) godišnje Kr. 5.— za Austr.-
Ugarsku Monarhiju godišnje kr. 6-50 — za inozemstvo godišnje kr.
8.50 — Pojedini broj u mjestu 8 para, vani 10 para.

IZLAZI SVAKOG PETKA.

Odgovorni urednik: A. -VJEKOSLAV TRINAJSTIĆ.
Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“ Dr. V. Iljadica i drugovi
u Šibeniku.

Erentalova baština.

Još je u živoj pameti nama i svako proglašenje aneksije Bosne i Hercegovine austrougarskoj monarhiji. Taj veliki po hapsburšku monarhiju čin velikog državnika umal da nije postao svojim posljedicama još i većim i to u ono još doba. A, što nije, ima se zahvaliti onima u Berlinu, kad u odlučnom i krajnje kritičnom času dovikuše gordo i ponosito Rusiji i svima te onda htješe, da se ne tumače tako jednostrano, tako samovoljno međunarodni traktati, da u potkrijevu aneksije stoji svaki čas spremno pet milijuna sjajnih bajoneta. To bijaše jedna snažna riječ, jedan veliki dokument, pomoću koga je veliki Erental na forumu Evrope dobio veliku parnicu. I time, izgledalo je, da je ta velika parnica svršila. Erental je postao velik sebi i drugima, a oni u Berlinu digoše gordo glavu i svijesni svoje snage, preko onih pet milijuna sjajnih bajoneta gledahu, kako izgleda ostali dio Evrope, koji stoji mimo okrilja i zaštite gvozdene carstva.

I oni iz gvozdene carstva mogoše jasno vidjeti, kako Rusija, Francuska i Engleska poniknuše nikom pred dokumentom onako jasnim i rječitim.

Medjutim veliki ministar učinio je onda jedan korak, čija se usudna velikost opaža tek sada. Ispunjen zadovoljstvom nad činom aneksije, nije zar imao vremena ni moći da promisli na posljedice u budućnosti, ako, bar nečim malim, zadovolji ozlovoljenu Evropu te povuče posade iz Novog Pazara.

Erentala medju živima više nema, al ostadoše živi i zdravi svi drugi, ostadoše oni te parnicu dobiše i oni te ju, na pogled dokumenta, podignutog na pet milijuna sjajnih bajonetnih rtova, izgubiše.

I onaj dokument valja da je onda mnogoga zamislio i podučio u nečem novom, ako ne u drugom, a ono bar u tome, da niko na nikakvu parnicu ne smije doći bez dokaznih sredstava, bez

jakih, rječitih, sjajnih dokumenata, pred kojima sve drugo izgleda kao prazna brbljarija.

I nije prošlo mnogo godina, kad evo Erentalova baština počinje da djeluje, da pruža drugome i osjeća na sebi slasti i uživanja, što ih, na svoj način, stečena baština sobom nosi.

Da nije bilo berlinskog dokumenta, lako da bi onda bila Evropa doživjela rat. Evropa stoji sad od nekoliko mjeseci kao svjedok rata na Balkanu. Zamjenjuje li ovaj rat na Balkanu onaj, što je onda bio spriječen od berlinskog dokumenta, mi ne možemo da kažemo — nijesmo diplomaciji vješti; hoće li ovaj rat, koji je donio našoj braći i svim krštenima na Balkanu slobodu i život, izazvati kakvih većih zapletaja, ili će i pri ovoj međunarodnoj parnici biti iznesen kakav sjajni dokument, nalik berlinskomu, da pred njim ustuknu oni bez dokumenta, ni to mi ne ćemo i ne znamo kazati. Mi ćemo samo biti slobodni da rečemo, kako imamo u duši svojoj veliku slutnju, koja nam silimice narivava u moždane misao, da ovaj rat spada sa svojim uzročnim i posljedičnim dijelom u baštinu velikog Erentala.

Imaju li u istinu narodi, što sačinjavaju austrougarsku monarhiju, nasladjenja i užitka iz baštine velikog ministra, teško je odgovoriti. Mi, jugoslaveni t. j. Hrvati i Srbi i Slovenci imamo neki izniman položaj u ovome času. Ovaj čas je za nas veoma čudan, a čim rekoso čudan, već mislimo, da to nije pravi izraz, već da morasmo reći prirodan. Pa dakako — prvo: krv nije voda i ta krv koja nije voda, ne znam, čuje li više, kaže li više — tua res agitur. To je jedna strana čudnog položaja. Druga strana opet kao da čuje — tua res agitur. Kao što na druge narode, tako će i na naš pasti silni tereti novih poreza, kojima će se morati pokriti trošci naoružanja hapsburške monarhije. Mobilizacija, kako se nagadja, stajaće a. ug. monarhiju milijardu kruna. Je li opravdan bio taj trošak, je li pametno bilo izložiti narode ovlikome

teretu samo za to, da Srbija ne dobije pristup na more, da ona i Crnagora ne dobiju ovaj il onaj grad, ili da divlja Albanija dobije autonomiju? Kad i onako po svim znacima neće biti, Crnagora će dobiti što želi, a Srbija se iz Drača neće maknuti, ma se na nju sasulo nebo i zemlja. Ne znamo zašto, ali imamo u dnu duše neko tvrdo uvjerenje, da će tako biti. S toga nemožemo svatiti ovaj silni trošak, koji je već jedan izgubljeni rat bez ikakve koristi na drugom polju. Ili je zar ovo moralo da bude, pošto i to spada zar u baštinu velikog ministra?

Kad bi grof Erental danas bio živ i vidio sva ona pusta poniženja, što ih je od početka balkanskog rata doživjela iz dana u dan austrougarska monarhija i doživljuje ih još i sada uz vlastiti trošak tisuće milijuna, ne okoristivši se niti imajući nade da se okoristi ma i pedljom zemlje ili malim kojim privilegijem ekonomskim, veliki bi se ministar stalno pokajao nad ostavljenom baštinom, il bar nad načinom, kojim ju je ostavio a pogotovo nad onim dokumentom berlinskim, kojim je protiv uprepašenih protivnih stranaka parnicu dobio.

Bivalo je i biva istinom: — ko mačem prijete od mača i gine.

bo.

1912.-1913.

God. 1912. donijela je za naš narod hrvatski ili srpski nedvojbeno vrlo važnih činjenica, koje većinom moraju da nas razvesele i potaknu na razmišljanje. Istina bilo je tu momenata, u kojima je srce svakog pravog nacionaliste jugoslovenskog moralo življe zakucati i potrnuti, a bilo je naprotiv i onih, kad se je moralo klicati od veselja i zadovoljstva.

I ja mislim, da upravo 1912. mora da bude za nas — nacionalističku omladinu — godina, koja će nam podati mnogo uputa za budući rad i mnogo iskustva — u kratko godina opomena kušnje i pouke.

Ko je uništio religiju? Riječ! I mi danas sve tumačimo riječju, bila ona ili ne bila dostatna — a najžalosnije je: što svatko može tu riječ da pročita.

Naša današnja, jedina i spasonosna je religija: nacionalizam! Sta je u esenciji nacionalizam? Ja mu barem adekvatne definicije ne nalazim i kao običan smrtnik dati ću mu jednu zaokruženu, fragmentarniju definiciju: pošteno izragjivanje pojedinca, specifično riješavanje odnosa pram one atmosfere, koja ga je začela i bacila u odgovarajuću sredinu. Kako bi na koji način da se riješi taj odnos? raščini taj nimbus? ako se elementarno — instinktivno osjeća???

Svirepo kidanje, svirepi osjećaj boli, što se tomu nečemu, toj centralnoj pokretnoj sili ne može podati riječ morao bi da nas tješi, jer tako bićemo prisiljeni da uzgaramo radi nečesa i za nešto, da rujemo radi nečesa i za nešto. Pokretna sila ima svoje duboke uzroke, spontane uzroke stoljeća i stoljeća, pa kako će ko da sagori svejedno je! Svakako šarlatani ne sagaraju! Ko ele-

Mi datiramo naš postanak od nekoliko mjeseci te godine. Izbilja: same prilike, koje su prohujale kao vjor nad ovom nesretnom Hrvatskom, stvorile nas: povrede ustavnih prava Hrvatske, Čuvajevo banstvo i komesarijat, gjački štrajkovi, događaj 8 juna, procesi veleizdajnički i gjački, pa mnoge druge okolnosti, veće i manje, bile su uzrokom, da se je stvorila nova, mlada, generacija — generacija srpsko-hrvatske nacionalističke omladine. Tlačenje sa strane „onih odozgo“ opametilo nas i naše starije: stvorilo nas i stvorilo narodnu slogu, narodnu skupštinu 24. studenoga. (Ko bi rekao, da ovi događaji ne sliču vrlo pretečama jednog velikog djela, koje se odigralo pred malo više od 100 godina!) Mi postojimo: sa raznih strana nastojalo nas se uništiti i ugušiti nam klicu života već u prvoj godini bitisanja: nijesu uspjeli. I nije nam žao, što su naši protivnici, oni mogući, jaki, proti nama upotrebljavali svaka sredstva pa i silu (jer ih je smetalo to, da smo se napokon pojavili!) kao ono u Italiji za doba Mazzinija, ali nas boli, da se među nama samima, u istom ovom narodu, našlo raznih Eljalta, koji su nas napadali i nastojali ocrniti. Mi se ne ćemo mnogo na njih obazirati i s njima se boriti, jer znamo dobro da „duobus litigantibus tertius gaudet“. Nu ipak u našem programu stani će odsad tačka, da taj kukolj u narodu našem, gaje samo budemo mogli, nemilice čupamo.

Druga polovica prošle godine napunila nas je ponosom, pouzdanjem: ulila je u naše mlake žile dosta tople krvi. I sva ona krv, što se po ovom poluostrvu za balkanskog rata prolila, uči nas mnogo, što nam je raditi.

Sva ona pusta naša Kosova — veća i manja — koja smo doživjeli kroz toliko vjekova, mora da doživu svoju 1912., kao što je to doživjelo Kosova od god 1389.

Još nam je jedno iskustvo donijela prošla godina. Na žalost bilo je tada mnogo žrtava, koje su nepotrebne: istina, mi se ne smijemo plašiti žrtava, ali samo gdje su te potrebne.

Rekoh, da nam je 1912. pružila zlatne pouke i iskustva. I prama tomu, što smo u

mentarno osjeća, taj osjećaj u sržu svoga bića jedan pakleni kaos i duboki osjećaj fragmentarnosti vitla s njime.

Mi trebamo religije i treba da se naučimo moliti. Religiju imamo: nacionalizam! Religiju imamo, ali ne znamo moliti, ne znamo moliti bez riječi: jer molitva čim dobi riječ nije više molitva. Ne znamo se moliti, jer nemamo u sebi dubljeg elementarnog kaosa, ne osjećamo podzemnije fragmentarnost našega življenja i naših čežnja. Ne imati toga znači ne osjećati, ne razlučivati istinu.

Kad balvan fragmentarnosti gnječi, trne hrptenjača; kada taj balvan raskreči laloku i iščupa pakleni vrištaj; kada taj balvan prignječi ti prsa o prsa rojene grudi i osjetiš u kucaju bila tvog srca i srca zemljina jedno ispolinsko „jedno“ i kada prokrvaviš suzu samo tada moliš — samo tada!

(Svršiti će se).

FEUILLETON.

Pobedni pohod.

II.

Sišo je na Zemlju strašan ratni bog i posejao Smrt na strane sve, i prosno je krv iz roga svog, — zaorao je mačem zemlju, gle, i zasejao kosti roda mog.

Al' stostruki će plod doneti, znam, taj skupi usev, te kosti, ta krv. Krv, sprae s gnjilih pokolenja sram, i narod koji beše zgažen crv sazdaće sebi veličanstven hram.

Legije silne ko od tuče sve hrle, grudma krče sebi put, i sobom nose Slobodu u te krajeve mrtve. Kao panter ljut to za slobodu narod ceo mre.

I ova zemlja iz veka u vjek što robovaše, — i ona će, znaj,

ragjat' junake što mačeva zvek radije vole no suze i vaj — ta zemlja što se sada budi tek.

Suze su dugo pile snagu njoj. Al' sad je ona nagnojena, gle, krvlju junaka novih što u boj iz boja jure. Dok na strane sve Slobode niče cvet kroz krvav sloj. M. P.

J. Miše (Rim).

Povodom brošure „Beograd bez maske“ Vladimira Čerine.

Dušine atmosfere, nimbusi duše, jesu nešto, za što ne zna stanovnik njihov. Nastojte prevesti u riječ tu atmosferu, taj nimbus, dovesti ćete je u nepriliku: ona će postati jednostrana i izgubiće elementarnost osjećanja i stvaranja. Vi ste nju s dobrom ili zlom namjerom osudili na smrt; ona će osjetiti sebe i početi da kontrolise sebe. Posegnuće za vrećama riječi da nas svih uvjeri o stvarnosti vlastitoga neba.

zadnje vrijeme stekli moramo, da udesimo naš rad i kroz ovu godinu.

Taj rad mora da ima dvije strane: pozitivnu i negativnu. Pozitivna će biti: rad sa svim sredstvima, velikim zamasima, ujedno sa onim sitnim. Dobra je to stvar bila: *naprednjački sitni rad*, ali on ima tu lošu stranu, da se zavlači u bezkonačnost, a mi ne smijemo čekati, da se izbayimo sitnim radom, postepenom kulturom, već čim možemo, ne štedeći žrtava. Negativna strana biće: propagovati zdravi i zanosni nacionalizam u najširim granicama.

Eto u kratko: mi moramo, da razvijemo žilavi rad protiv svega, što nije naše. Svemu, što je tugjinsko, ne smijemo dopustiti, da se razvije na našoj zemlji i da se tu kao što štetni kukac zakoti i siše našu krv.

Kad uspijemo, da naš narod jasno uvidi odakle i od koga mu dolazi svako zlo, tad će žilavo da se opre svemu, što ga tlači i što nije njegovo bijesom Srgje Zlopogledje, — tada ne će oklijevati, da zagrmi „dosta!“ i da se herojskom gestom Milošenom osveti dušmanima.

Pregledavši i promozgavši sve ovo, mi pod dobrim auspicijama proživljavamo god. 1913. o. s novim nadama i željama, novom snagom i ojačanim duhom. — *Dušan N.*

Opaska: Usljed silnih i redovitih tužaba proti uređivanju lista, lomljenju, zabacivanju članaka, itd. itd. koje su stizale sa strane boljih saradnika Nacionalističke Omladine, osobito iz Rima (kao od gosp. V. Čerine, J. Miše, N. Bartulovića, i t. d.) redakcioni odbor našeg lista smatrao se dužnim da učini kraj svim tim neurednostima,

te je na poziv i po želji gorišpomenutih povjerio glavno saradništvo našeg lista osobi iskusnoj, ozbiljnoj, i vrlo pouzdanoj svim omladincima. Novi redaktor našao je svu silu vrsnih omladinskih članaka, od davna poslanih uredništvu, a bez razloga zabačenih, među tim člancima i ovaj, poslan još početkom tekuće godine od jednog zagrebačkog „veleizdajnika“ koji je sada na naukama u Njemačkoj. Ovaj članak, kao i ostale zabačene, te one, koji nam redovito stižu od viđenijih nacionalista, uvrštavati ćemo u naš list, te ćemo kao i do sada vrlo rado podpirati svaku ozbiljnu akciju omladinaca.

Naše bilješke.

U Solunu je prekjueer pred večer bio ubiven grčki kralj Juraj od propalice Grka Aleksandra Schinasa, koji je pri preslušavanju izjavio, da je socijalista. Kralj je sa krilnim adjutantom izašao na šetnju, kada je atentator Schinas u velikoj blizini pucao na kralja, koji je ranjen pao u naručaj adjutanta. Kralj je umro na putu u bolnicu. Kugla je probila srce. Ubojica čini utisak lujjaka, te daje izmotavajuće odgovore. Kada se u gradu saznalo za atentat, zavladao je odmah užasna panika. Svjetina je vikala: Turci, Židovi ubiše kralja. Na ulicama je nastala velika gužva pri kojoj su mnogi Turci i Židovi ubijeni. Vojska je uspostavila red i umirila stanovništvo objaviv svjetini, da je ubojica rodom Grk. Ubojica je anarhista iz Soluna, prije je bio učitelj. Mrtvo tijelo kralja Jurja je balsamirano i uz svečanu povorku prevezeno u kraljevski dvor.

Novi grčki kralj Konstantin je najavio svoj nastup na grčko prijestolje proglašom na narod i naredbom vojsci. Vojska i oficiri već položile zakletvu vjernosti. Grčka komora je zaključila podići narodni spomenik ubijenome grčkome kralju.

Na poklisarskoj reuniji u Londonu sjednica, za jučer sazvana, nije se obdržala, pošto je ruski poklisar u zadnji čas javio da je bolestan. Na konferenciji se imalo raspravljati pitanje pripadnosti Skadra. Pitanje granica Albanije je opet postalo kritično, jer se Austrija još uvijek protivi ustupu Djakovic, dok s druge strane Rusija zavlači odlukom radi Skadra; stoga je diplomatski položaj opet vrlo kritičan, dok se ratne operacije razvijaju svedj većom žestinom oko Jedrena, Skadra i Bulaira, te na cijeloj liniji Cataldže.

Iz mjesta.

Naš list. Biće mnoga gg. pretplatnici i prijatelji našeg lista opazili, da od nekog doba list ne izlazi onakav, kakav bi morao biti i kakav je jedanput bio. Nastala je k tome i neredovitost u izlaženju. Mnogi se sumisljenici tužiše usmeno i pismeno, želeći, da se u redakcije učini bolji red i promjene, te da se list digne opet na više.

Želeći udovoljiti tim opravdanim zahtjevima, redakcioni odbor je već učinio neke prve korake, a konačno će se stvar boljeg uređenja lista odlučiti ovih dana.

Pošto su nastale i neke neprilike tehničke i administrativne naravi u samoj štampariji, to odmah sad upozorujemo naše

prijatelje, da će, moguće, još jedan izaći na po lista, dok se sve konačno ne uredi.

List ne napušta svog pravca. On će, nadamo se, uz mladje i starije sile, koje se oko njega kupe, biti pravim glasnikom svih onih, kojima je narod, narodnost i široka nacionalna, narodna ideja postala životnim *Credom.*

Sve prijatelje u starom i novom svijetu molimo za dosadašnju saradnju i potporu.

Redakcioni odbor.

Novi list. Jedan dio nacionalističke omladine pokreće svoj list. Bilo sretno!

Javljam prijateljima, koje to zanimalo i zanima, da je g. M. Bartulica nije više u našem uredništvu.

OGLAS NATJEČAJA

Otvara se natječaj na mjesto kontrolora bolestnih članova radnika, odnosno poslužnika ove Blagajne za Grad, Varoši, Crnicu i Mandalini uz naknadnu mjesečnu plaću od Kruna 80.

Natjecatelji koji moraju dovoljno znati čitati i pisati, te poznavati jezik hrvatski i talijanski u govoru, imaju svoju molbu podneti pišućoj do 31. ožujka t. g.

Od Kotarske Bolesničke Blagajne Šibenik 21. ožujka 1913.

Upravitelj:

J. Grimani

Preuzima novčane uloge te ih ukamaćuje sa 4¹/₂ 0 0 - 4³/₄ 0 0 na uložne knjižice.	Dionička glavnica 80 milijuna	Središnjica u PRAGU, utemeljena god. 1868.	Pričuvne zaklade 23 milijuna	Uloge u TEKUĆEM računu ukamaćuje prema sporazumu.
	Živnostenská Banka Podružnica u Trstu			
	Brzojavni naslov: „Živenstenská“	VIA NUOVA N.º 29.	Telefon: N. 2157 — 1078	
	IZVRŠUJE SVE BANKOVNE POSLOVE.			

PUČKA TISKARA
Preporuča se za sve u tiskarsku struku zasjecajuće radnje, cijene umjerene.

D. V. Iljadica i drugovi
ŠIBENIK

OGLAS
Gradjevno Poduzeće
PETAR BLASOTTI & FRANO ŠKOTON
Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

poduzimlje svaku vrst gradjevnih radnja i popravaka. Specijalista u gradnji štednjaka (Sparherda) i peći za sobe. Poduzimlje čvrste radnje u cement beton (Eisenbeton) bez potrebe željeznih greda, sa posebnom kancelarijom za nacрте i trebovnike u kući Pasini put Suda. 51

Čast mi je javiti p. n. cijenjenom općinstvu, da sam otvorio u „Širokoj Ulici“, u prizemlju kuće R. Vlahov, svoju moderno urejenu
SLASTIČARNICU
opskrbljenu najbiranim slatkišima, kao što imim predmetima, koji u slastičarnu spadaju: Izragijem na potpuno zadovoljstvo sve vrsti slatkiša prigodom ženidbe, krštenja i t. d.
Preporučam za mnogobrojni posjet i bilježim se 9 **Stevo Mandić.**

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cijenjenom općinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na njegovo staro mjesto, to jest gdje se je u zadnje vrijeme nalazio „Hotel Velebit“ koji sada prestaje.

Preporuča se naklonosti starih prijatelja i cijenjenog općinstva, koji će u „Hotelu Krka“ naći sve najmodernije konforte.

Sa velevotvornjem
32 **FRANE ČRLJENKO**

LADJA NA MOTOR
duga osam metara, motor američanski 11 HP. nova, elegantno sgradjena, 3
PRODAJE SE ODMAH.
Za informacije obratiti se: F.lli AMIGONI, Trst.: Via Madonna del Mare 6, p. t.

PIO TERZANOVIC
Šibenik

Velika zaliha za zimsku sezonu

MUŠKIH ODIJELA

Najmodernijeg kroja uz vrlo umjerene cijene

NE BOJI SE UTKMICE.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.
2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA. — RA. BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. —